

Lerend werken, werkend leren

De versterking van het arbeidsaanbod is een kernopdracht voor de VDAB. In dit perspectief wordt bijzondere aandacht besteed aan de verschillende formules van opleiding en begeleiding op de werkvloer. De diverse leervormen - alternerende opleidingen, voltooiingsstages, individuele beroepsopleiding in de onderneming (IBO), collectieve opleidingen op de werkvloer, sociale werkplaatsen en werkervaringsplan (WEP+) - hebben een gemeenschappelijke taakstelling: werkzoekenden verwerven en/of vervolledigen hun basiskennis, beroepsspecifieke vaardigheden en attitudes in een bedrijfsomgeving. Tijdens dit 'werkplekleren' begeleidt de VDAB de werkzoekenden.

Hierna hebben we het over de IBO-formule.

1. Training-on-the-job via IBO

Wanneer een werkgever voor een bepaalde job geen geschikte kandidaat vindt, kan een IBO worden georganiseerd. Deze opleidingen zijn enkel mogelijk voor jobs waarvoor de VDAB geen eigen opleidingen organiseert.

Het IBO-stelsel is voor werkgevers een attractieve formule om nieuwe medewerkers op de werkvloer op te leiden. Het kostenplaatje is beperkt: de werkgever betaalt geen loon noch RSZ, enkel een premie. De premie is het verschil tussen het normaal loon en een gemiddelde werkloosheids- of OCMW-uitkering.

De duurtijd bedraagt minimaal één maand en maximaal zes maanden. Voor specifieke doelgroepen kan de opleidingsduur tot 12 maanden verlengd worden.

De werkgever verbindt er zich toe de cursist, die in de onderneming een beroepsopleiding heeft gevolgd, onmiddellijk na het einde van de opleiding in het aangeleerd beroep in loondienst te werk te stellen met een contract van onbepaalde duur en onder de voor dat beroep geldende voorwaarden en minstens aan hetzelfde arbeidsregime als de IBO.

Dit contract kan in het kader van de federale startbaanovereenkomst. De werkgever moet de cursist minstens even lang in dienst houden als de opleiding heeft geduurd.

2. Het Vlaams actieplan startbanen zwengelt IBO-succes aan

De Vlaamse regering staat voor een activerend arbeidsmarktbeleid. Het Vlaams actieplan startbanen (VLAS), dat het IBO-stelsel sterk promoot en uitbreidt, kan in deze filosofie worden ingeschreven. Het VLAS voorzagt, in surplus aan de bestaande IBO-plaatsen, in de creatie van **1500 bijkomende IBO-plaatsen** voor laaggeschoolde schoolverlaters.

Deze actie gaat gepaard met een reeks **stimulerende maatregelen**:

- het stelsel wordt uitgebreid naar **niet-uitkeringsgerechtigde werklozen**. Deze cursisten krijgen, **naast de productiviteitspremie**, een **uitkeringsvervangende premie** van 385 BEF per dag (compensatievergoeding);
- leerlingen uit het **Deeltijds Onderwijs** krijgen toegang tot IBO;
- de **begeleiding** van de cursist wordt **uitgebreid** waarbij de begeleiding door de VDAB-consulent nu minimaal 16u bedraagt;
- de continue begeleiding van de cursist door een werknemer van het bedrijf, ofwel door de VDAB ofwel door een derde, wordt gecompenseerd door een premie van 60 BEF/ opleidingsuur voor elke laaggeschoolde cursist;
- er kan bovenop de gewone premie een **peterschapspremie** uitbetaald worden voor de begeleiding van een laaggeschoolde schoolverlater indien deze gebeurt door een werknemer van het bedrijf die ouder is dan 45 jaar;
- Tenslotte wordt het IBO-stelsel uitgebreid tot **openbare besturen**.

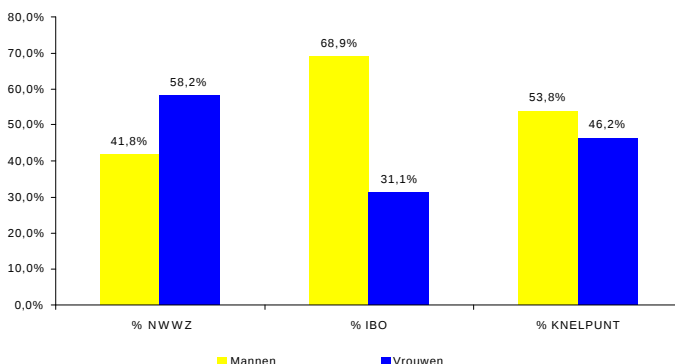
IBO was voorheen reeds een succes. De stimulerende maatregelen van de Vlaamse regering breien een vervolg aan dit succesverhaal: het aantal afgesloten IBO's steeg van 2.797 in 1997, tot 3.611 in 1998 en 4.209 in 1999, om in 2000 uit te stijgen tot 5.224. De klim zet zich in 2001 door: per eind november 2001 waren er reeds 6.776 IBO's (cumulatieve cijfer 2001) afgesloten.

3. Profiel van de IBO-cursisten

Gender

Het IBO-stelsel is niet sekse-neutraal. Relatief veel meer mannen dan vrouwen worden opgeleid op de werkvloer via het IBO-stelsel: 68,9% van de IBO-ers zijn mannen, 31,1 % zijn vrouwen.

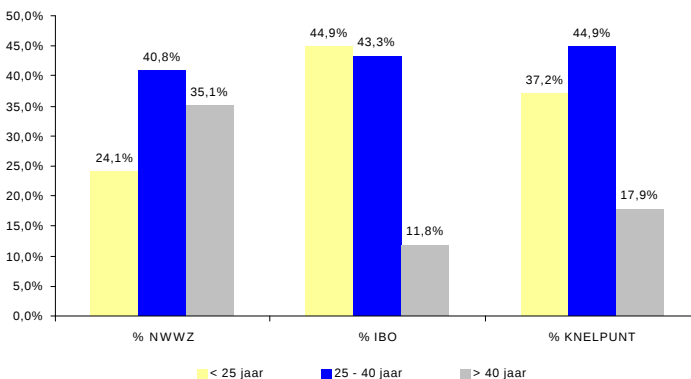
In de werkzoekendenpopulatie ligt de verhouding andersom. Gemiddeld waren in 2000 41,8% van de Vlaamse niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) mannen, 58,2% zijn vrouwen.

Ter vergelijking hebben we ook de invullingspercentages, naar geslacht, van de knelpuntvacatures - alle knelpuntvacatures, dus niet enkel de IBO's - afgedrukt. Verrassend is dat de achterstelling van vrouwen, bij de invulling van knelpuntvacatures, minder uitgesproken is, dan bij de IBO's.

Leeftijd

De jongeren participeerden voorheen reeds sterker in het IBO-verhaal. Het VLAS 2000, die de bijkomende IBO-plaatsen reserveerde voor laaggeschoolde jongeren, accentueerde de oververtegenwoordiging: het aandeel van de jongeren liep op van 37,2% in 1999 tot 44,9% in 2000. Ter vergelijking, het aandeel van de jongeren in de NWWZ bedraagt in 2000 24,1%.

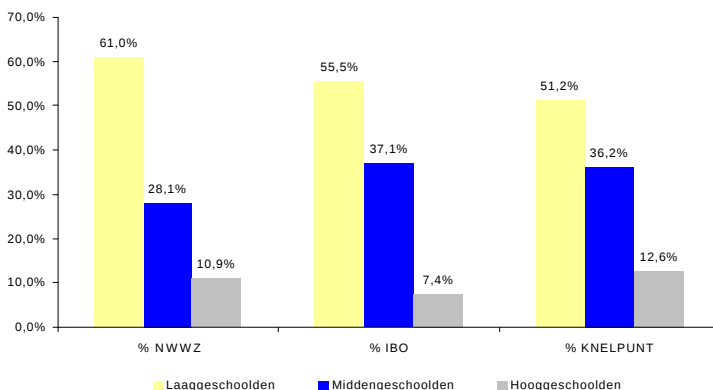

Het VLAS focust op de jongste leeftijdscategorie. Dat heeft ook zo zijn negatieve kantjes: jongeren pikken banen in die anders zouden bezet zijn door minder jonge werkzoekenden. Bij de invulling van de knelpuntvacatures komt de oudste leeftijdsgroep - + 40 jaar - beter aan zijn trekken.

Studieniveau

Het aandeel van de laaggeschoolde werkzoekenden in de IBO-populatie groeide. In 1999 werden 53,6% van de IBO-vacatures ingevuld door laaggeschoolden, in 2000 55,5%. Het VLAS 2000, met de voorkeursbehandeling voor laaggeschoolde werkzoekenden, is daar niet vreemd aan. Ondanks deze inhaalbeweging ligt het aandeel van de laaggeschoolde IBO's nog steeds onder het aandeel van de laaggeschoolde werkzoekendenpopulatie.

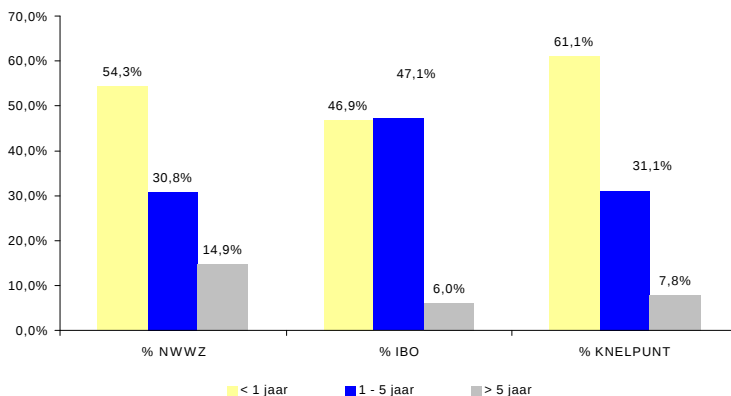
Bij de knelpuntberoepen pikken de hoger geschoolden een groter aandeel in dan bij de IBO's: de beroepen die op de knelpuntenlijst figureren appelleren vaker aan hooggeschoolden dan de IBO-vacatures.

Werkloosheidsduur

In 1999 waren de kortdurig werkzoekenden (< 1 jaar) nog oververtegenwoordigd. Opvallend is dan ook dat de situatie zich in 2000 zo drastisch wijzigde: de kortdurig werkzoekenden participeerden in 2000 relatief minder, de positie van de middengroep - tussen 1 en 5 jaar werkzoekend - daarentegen verstevigde fluks.

Bij de knelpuntberoepen springt vooral de ondervertegenwoordiging van de langdurig werklozen in het oog. En dat is de logica zelf: de arbeidsmarktkansen voor werkzoekenden in knelpuntberoepen zijn nu eenmaal goed en hun kans om langdurig werkzoekend te worden, kleiner.

4. Tewerkstellingsresultaten

De tewerkstellingsresultaten vormen de ultieme test. Daarvoor is voor alle IBO's, die in 2000 beëindigd zijn, nagegaan wat de arbeidssituatie van de ex-IBO-er is, zes maanden na einde IBO.

Twee kanttekeningen bij de resultaten:

- het gegeven dat de werkgever de cursist minstens even lang in dienst moet houden als de opleiding enerzijds en de situering van het meetmoment zes maanden na einde IBO anderszijds, kleurt de resultaten gunstig bij. IBO-ers die een opleiding van lange duur volgen - zes maand en langer - zijn immers per definitie niet werkzoekend. Liefst een derde van de IBO's duren minimaal zes maanden.
- werken wil niet noodzakelijk zeggen dat de ex-IBO-er nog steeds werkt bij de zelfde werkgever waar hij werd opgeleid. Hij of zij kan ondertussen bij een andere werkgever aan de slag zijn.

In de hierna volgende tabel wordt de doorstroming gemeten naar opleidingsduur. Deze tabel illustreert de evidentie dat ex-IBO-ers die een langdurige bedrijfsopleiding gevolgd hebben quasi unaniem aan de slag zijn. Bij de kortdurige tellen we meer werkzoekenden.

Deze nuanceringen bij de tewerkstellingsresultaten mag ons niet blind maken voor de zeer gunstige tewerkstellingsresultaten: liefst 94,5% werkt voltijds.

IBO beëindigd in 2000 - doorstroming na 6 maanden volgens opleidingsduur.

	Werkt voltijds		Werkt deeltijds		InT&O		Nog werkzoekend		Totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
-1 maand	91	90,1	1	1,0	1	1,0	8	7,9	101	100,0
1-2 maanden	249	89,9	4	1,4	3	1,1	21	7,6	277	100,0
2-3 maanden	349	93,3	3	0,8	3	0,8	19	5,1	374	100,0
3-4 maanden	641	93,9	2	0,3	9	1,3	31	4,5	683	100,0
4-5 maanden	236	98,7	-	-	1	0,4	2	0,8	239	100,0
5-6 maanden	322	98,8	-	-	2	0,6	2	0,6	326	100,0
+6 maanden	57	96,6	-	-	2	3,4	-	-	59	100,0
Totaal	1.945	94,5	10	0,5	21	1,0	83	4,0	2.059	100,0

Zowel mannen als vrouwen scoren inzake tewerkstelling zeer hoog.

IBO beëindigd in 2000 - doorstroming na 6 maanden.

	Werkt voltijds		Werkt deeltijds		InT&O		Nog werkzoekend		Totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
M	1.263	94,9	-	-	11	0,8	57	4,3	1.331	100,0
V	682	93,7	10	1,4	10	1,4	26	3,6	728	100,0
Totaal	1.945	94,5	10	0,5	21	1,0	83	4,0	2.059	100,0

De tewerkstellingsresultaten van de langdurige werkzoekenden zijn beter dan deze van de kortdurige. Wel is er de impact van de opleidingsduur: aan langdurige werkzoekenden wordt veelal langdurige IBO's voorgesteld.

IBO beëindigd in 2000 - doorstroming na 6 maanden volgens werkloosheidsduur.

	Werkt voltijds		Werkt deeltijds		InT&O		Nog werkzoekend		Totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
-3m	420	82,7	4	0,8	17	3,3	67	13,2	13,2	100,0
3m - 6m	370	97,9	1	0,3	2	0,5	5	1,3	1,3	100,0
6m - 1j	466	98,3	2	0,4	1	0,2	5	1,1	1,1	100,0
1j - 2j	377	98,7	1	0,3	-	-	4	1,0	1,0	100,0
2j - 5j	238	98,3	1	0,4	1	0,4	2	0,8	0,8	100,0
5j +	74	98,7	1	1,3	-	-	-	-	-	100,0
Totaal	1.945	94,5	10	0,5	21	1,0	83	4,0	4,0	100,0

De tewerkstellingskansen stijgen met het opleidingsniveau. Bij IBO is dat niet anders.

IBO beëindigd in 2000 - doorstroming na 6 maanden volgens studieniveau.

	Werkt voltijds		Werkt deeltijds		InT&O		Nog werkzoekend		Totaal	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Lager onderwijs	611	93,4	2	0,3	8	1,2	33	5,0	654	100,0
Lager secundair	421	92,1	1	0,2	7	1,5	28	6,1	457	100,0
Hoger secundair	775	95,9	6	0,7	5	0,6	22	2,7	808	100,0
HOBV	118	98,3	1	0,8	1	0,8	-	-	120	100,0
Universitair onderwijs	20	100	-	-	-	-	-	-	20	100,0
Totaal	1.945	94,5	10	0,5	21	1,0	83	4,0	4,0	100,0

Besluit

In 2000 zijn er 5.224 IBO's afgesloten. Dat zijn er 1.015 meer dan het jaar voordien. Per eind november 2001 steeg cumulatieve cijfer 2001 verder door tot 6.776. Het Vlaams actieplan startbanen (VLAS) geeft een extra steuntje aan het IBO-stelsel.

Het IBO-stelsel is niet sekse-neutraal. Relatief veel meer mannen dan vrouwen worden opgeleid op de werkvloer via het IBO-stelsel: 68,9% van de IBO-ers zijn mannen, 31,1 % zijn vrouwen. De achterstelling van vrouwen is bij de invulling van knelpuntvacatures minder groot.

Voorheen waren de kortdurige werkzoekenden oververtegenwoordigd inzake IBO's. De heroriëntatie van het IBO-stelsel naar minder kansrijke doelgroepen vertaalde zich in 2000 in een ruimere participatie van de langdurige werkzoekenden.

Het VLAS 2000 reserveerde IBO-plaatsen voor laaggeschoolde schoolverlaters. Het aandeel IBO-vacatures, ingevuld door laaggeschoolden, krom van 53,6% in 1999 tot 55,5% in 2000.

IBO is een zeer effectief opleidingsinstrument: 95% van de ex-IBO-ers zijn zes maanden later aan de slag.